



Latvijas Autisma apvienība

**Atbalsts bērniem ar īpašām vajadzībām no
agrīnas bērnības līdz augstākajai izglītībai –
sistēmisks skatījums un šķēršļu
identificēšana**

Līga Bērziņa
Latvijas Autisma apvienība

2019.gada 8.februāris

Kad piedzimst īpašais bērns,
ideālais bērns nomirst



Bet mēs kā sabiedrība nevaram
atļauties zaudēt nevienu bērnu,
nevienu ģimeni

0-1,5gadi



Ziemeļvalstīs

- 6,9, 12, 18 mēnešu vecumā bērniem tiek veikta pārbaude, tiek pārbaudīta runas attīstība, motorās spējas u.c. parametru atbilstība vecumposmam.
- To veic ārsta palīgs vai atsevišķa nodaļa klīnikā.
- Ja ir nobīdes, nekavējoties tiek nozīmēti atbalsta pasākumi.
- Ja vecāki izvairās no pārbaudēm, tiek iedarbināts sankciju mehānisms.

Latvijā

- Pārbaudes ir biežāk kā reizi pusgadā, tiek pārbaudīta bērna attīstība normai
- Veic ģimenes ārsts/ārsta palīgs/feldšeris
- Ja rodas aizdomas, tiek izrakstīts nosūtījums pie speciālista.
- Atbalsta process kavējas rindās
- Ja vecāki izvairās no turpmākām pārbaudēm, nav sankciju mehānisma.

- MK noteikumi Nr. 555 no 28.08.2018.

Ziemeļvalstīs agrīnās intervences
jautājumi pēc 1,5 gadiem pāriet
Izglītības ministrijas pārziņā, jo
sabiedrība gaida neatkarīgu,
funkcionējošu, ētisku personību

Latvijā agrīnās intervences jautājumi pēc 1,5 gadiem NEpāriet Izglītības ministrijas pārziņā, kaut arī sabiedrība gaida neatkarīgu, funkcionējošu, ētisku personību

Pirmsskola



Ziemeļvalstīs

- Bērni, nokļūstot PII, tiek izvērtēti.
- Speciālo vajadzību identificēšana notiek PII.
- Ja ir aizdomas par traucējumiem, tiek sastādīts atbalsta pasākumu plāns.
- Atbalsta pasākumi tiek sniegti nekavējoties PII.

Latvijā

- Bērni, nokļūstot PII, tiek pakāpeniski vērtēti.
- Speciālo vajadzību identificēšana notiek ārpus PII.
- Ja ir aizdomas par traucējumiem, vecākiem tiek teikts (izdara spiedienu uz vecākiem), ka “Bērns nav gatavs bērnudārzam”.
- Atbalsta pasākumi tiek sniegti tikai pēc pilnas diagnostikas (var aizņemt gadu un vairāk).

Ziemeļvalstīs

- **Apzinās**, ka agrīnā vecumā diagnozi bieži nav iespējams noteikt vai tā nav precīza. Var prasīt ilgu laiku, bet laika zaudēšana var novest pie būtiskām un neatgriezeniskām problēmām.
- Nav pieļaujama situācija, ka bērni bez diagnozes nesaņem atbalstu.
- Svarīga ir nevis diagnoze - bet bērna individuālas vajadzības.

Latvijā

- **Neapzinās**, ka agrīnā vecumā diagnozi bieži nav iespējams noteikt vai tā nav precīza.
- Ir pieļaujama situācija, ka bērni bez diagnozes nesaņem atbalstu.
- Orientācija uz medicīnisku pieeju – vispirms diagnoze, tad atbalsta pasākumi.

Ziemeļvalstīs

- Bērna speciālās vajadzības nav pamats diskriminācijai – bērnam nav jāmaina PII.
- Bērns atrodas PII visas darba dienas/nedēļas garumā, vecāks atgriežas darbā, maksā nodokļus.
- Sistēma ir orientēta uz to, lai vecāki būtu vecāki, bet ne profesionāli bērnu aprūpētāji.

Latvijā

- Diagnoze un speciālās vajadzības ir pamats diskriminācijai – bieži bērnam jāmaina PII uz speciālo.
- Bērns neatrodas PII (arī speciālajā) visas darba dienas/nedēļas garumā, **vecāks nevar atgriezties darbā, nodokļi netiek maksāti.**
- Sistēma orientēta uz to, ka specialistu kolektīvs (PII kolektīvs) var «netikt galā» ar sarežģīto bērnu, vecākam jāklūst par profesionālu aprūpētāju

Problēmsituāciju gadījumā

Ziemeļvalstīs

- Pedagogiem ir pienākums ziņot par bērna grūtībām gan veselības, gan mācību jomās.
- Pedagogi ar attīstību tabulām monitorē katra bērna individuālo attīstību, un ja noteiktā laika posmā uzlabojuma nav, tiek saukta kopā komanda, un meklēts risinājums.
- Pedagogi ir atbildīgi, ja ir palaistas garām kādas grūtības un nav savlaicīgi veikti atbalsta pasākumi.

Latvijā

- Bērna pedagoģiskās un sociālās grūtības nereti tiek atstātas novārtā



Pamatskola



Ziemeļvalstīs

- Speciālās skolas ir reta parādība, un tās ir paredzētas bērniem ar smagām diagnozēm.
- Attiecīgi pēc reformām finansējums speciālajām skolām nevis samazinājās, bet palielinājās, jo speciālajās skolās nonāca bērni, kuri iepriekš skolas neapmeklēja.

Latvijā

- Bērni ar smagām diagnozēm ir slimnīcās, ārpusaprūpes institūcijās, mājās, nevis skolās.
- Pat ne speciālajās skolās, lai gan daudzi bērni tajās pat skaitās (mājmācība).



Ziemeļvalstīs

- Bērni ar uzvedības traucējumiem, arī bērni ar smagiem uzvedības traucējumiem ir vispārīzglītojošās mācību iestādēs pat mazos, ļoti maziņos ciemos
- Jautājums “Ko darīt, ja izglītības iestāde atsakās uzņemt bērnu ar īpašām vajadzībām?” nepastāv un nav izprotams

Latvijā

- Latvijā bērni ar uzvedības traucējumiem ir mājniecībā.
- Ir bērni, kuri skolās ir trīs stundas dienā un trīs dienas nedēļā (speciālajās!!!).
- Ir bērni, pie kuriem reizi nedēļā atnāk skolotājs.
- Izglītības iestādēm ir rīcības algoritms, kā «atbrīvoties» no neērtajiem bērniem (arī speciālajās skolās!)

Ziemeļvalstīs

- Skolas ir orientētas uz dzīves prasmju apguvi, spēju attīstīšanu iekļauties darba tirgū, spēju sastrādāties komandā, nevis spēju atšķirt žurnālistikas stilu no literārā stila.

Latvijā

- Skolas ir orientētas sniegt atbalstu bērniem ar speciālām vajadzībām, tikai raugoties caur logopēdisko prizmu – atbalsts bērniem, kuriem nav uzvedības traucējumu. Bērns, kas nav gatavs sēdēt solā, vispirms jāizārstē!
- Reti kura skola seko līdzi saviem bērniem, meklē iespējas profesionālajai tālākizglītībai, veido saikni ar darba devējiem

- Atbalsts speciālām vajadzībām tiek sniegts četros līmeņos:
 - Individuālais izglītības plāns
 - Attiecības klasē
 - Mācību dinamika
 - Vides pielāgošana
- Latvijā orientācija lielākoties notiek uz individuālo izglītības plānu

Vidusskola



Ziemeļvalstīs

- Atbalsta pasākumi tiek saglabāti un turpinās
- Daudzos gadījumos tie tiek pastiprināti atbilstoši jaunieša speciālajām vajadzībām

Latvijā

- Asistents izglītības iestādē, ja ir diagnoze



Augstskola



Ziemeļvalstīs

- Tiek veicinātas vienaudžu mentoru programmas.
- Universitātes veicina akadēmisko karjeru personām ar speciālām vajadzībām.

Latvijā

- Latvijā augstskolās ir mazs studentu skaits ar speciālām vajadzībām, un tie paši gadījumi lielākoties ir, pateicoties vecāku un pašu jauniešu neatlaidībai, nevis sistēmas atbalstam.



Vardarbība izglītības iestādēs
visos līmeņos!



Pēc skolas



Ziemeļvalstīs

- Personas ar speciālām vajadzībām atrodas dienas centros un turpina sociāli iekļauties arī pēc skolas beigšanas.
- Valsts atbalsta programmas, kas veicina iekļaušanos darba tirgū.
- Izglītības iestādes orientētas uz konkrēto profesiju apguvi un jau mācību laikā integrē audzēkņus darba vidē.

Latvijā

- Dienas centri pieaugušiem ar speciālām vajadzībām nevar nodrošināt pietiekamu vietu skaitu.
- Darba tirgū iekļauties spēj retais.
- Izglītības iestādes pārsvarā neinteresējas par savu absolventu tālāko nākotni un neveicina viņu karjeras attīstību.

Paldies!

